

Thema: *Verwondering*

Vaak merken we allerlei alledaagse bijzonderheden niet meer op. Bijvoorbeeld omdat we druk zijn of omdat we weinig aandacht hebben voor details. In deze les worden de leerlingen gestimuleerd om zich te verwonderen over kleine, alledaagse dingen en om daar vervolgens een gedicht over te schrijven. In de lesbrief staat stap-voor-stap uitgelegd hoe de groep als geheel en elke leerling individueel aan het werk kan. Samen praten over verwondering en over elkaars ideeën en gedichten is een belangrijk element van deze les. Benodigdheden: een vel papier (A4) en een pen of potlood. Totale duur van de les: ± 60 minuten. Reserveer extra tijd voor een eventuele presentatie. De gedichten kunnen worden ingestuurd voor de landelijke dichtwedstrijd Kinderen en Poëzie, via www.poeziepaleis.nl.

Inleiding

Dit inleidende klassengesprek heeft tot doel nieuwsgierigheid te wekken en stil te staan bij wat 'verwonderen' eigenlijk is. Je kunt het definiëren als 'je verbazen over iets dat onverwacht gebeurt of wat je onverwacht ziet.'

❖ Ga met de leerlingen in gesprek over het begrip 'verwondering'. Wat is dat eigenlijk? Wanneer verwonder jij je over iets? Kun je een voorbeeld noemen? Ga zo nodig in op het verschil tussen bewonderen en verwonderen. Vraag ook: waarover kun je je zoal verwonderen? Zijn dat altijd 'grote dingen die je voor het eerst ziet'? Kun je je ook verwonderen over hele kleine, alledaagse dingen? Laat de leerlingen voorbeelden noemen of geef zelf voorbeelden.

Tip! Lees het **gedicht** van Baldijntje Julia Klip voor en bespreek hoe ze de waterval beschrijft, of gebruik de **foto** van de wolk om te bespreken hoe je je opeens kunt verwonderen over iets wat je onverwacht tegen komt (zie bladzijde 5 en 6 van deze lesbrief).

❖ Noem vervolgens deze dichtregel van K. Schippers (en schrijf de zin eventueel op het bord):

Als je goed om je heen kijkt, zie je dat alles gekleurd is.

Vraag de leerlingen welke ideeën deze dichtregel bij hen oproept. Gaat het er om dat alles kleur heeft, bijvoorbeeld rood, geel of blauw? Of kun je de dichtregel figuurlijk opvatten? Zo ja, hoe dan? Bespreek ook wat het betekent om 'goed om je heen te kijken'.

2. *Kijk om je heen en verwonder je...*

❖ Laat de leerlingen gedurende één minuut in stilte om zich heen kijken. Geef een instructie zoals: 'Kijk heel rustig, goed en zorgvuldig om je heen. Laat je ogen af en toe rusten op iets dat je opvalt. Misschien is het iets dat altijd al in de klas staat, hangt of ligt, maar wat je nu pas écht ziet. Of een klein onderdeelje van iets. Misschien is het wel een rare vlek op de muur die je niet eerder was opgevallen... Het kan van alles zijn. Je mag niet met elkaar praten. Probeer ook te voorkomen dat je een ander aankijkt.'

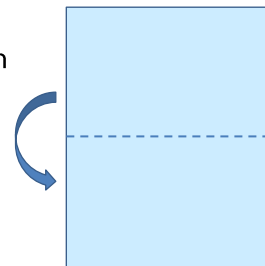
❖ Bied de kinderen na afloop kort de tijd (ongeveer 1 minuut) om hun bevindingen in tweetallen te delen. Laat hen aan elkaar vertellen wat ze voor het eerst écht hebben opgemerkt.

3. Het karakter van je verwonderwerp

Elke leerling heeft een leeg vel papier en een pen of potlood voor zich.

❖ Vraag de leerlingen een onderwerp te kiezen voor een gedicht over verwondering. Noem dit het **verwonderwerp**. In principe is dat hetgeen hen bij de kijkoefening met name is opgevallen. Als dat meerdere dingen waren, dan maken de kinderen een keuze. Is er een leerling is die niet echt iets tegen is gekomen? Vraag hem ter plekke iets te bedenken waarover hij zich eens verwonderde of laat hem een alledaags voorwerp met een bijzondere vorm kiezen (er staat ongetwijfeld iets in het klaslokaal).

❖ Vraag de leerlingen het papier één keer door midden te vouwen, van boven naar beneden. Laat hen vervolgens op de bovenste helft hun verwonderwerp schrijven.

❖ De leerlingen gaan nu inhoud verzamelen voor hun gedicht. Geef daarvoor de volgende instructie:

- Schrijf links onder jouw verwonderwerp 5 woorden die het **uiterlijk** zo precies mogelijk beschrijven. Probeer te doen alsof je het onderwerp voor het allereerst ziet. Kies woorden die jouw verwonderwerp bijzonder maken.

verwonderwerp	
woord	woord
woord	woord
woord	woord
woord	woord
woord	woord

- Schrijf aan de rechterkant 5 woorden die het **karakter** van jouw verwonderwerp zo goed mogelijk beschrijven. Laat je fantasie de vrije loop! Wat voor 'iemand' is jouw verwonderwerp? Waarom?

❖ Houd een korte, klassikale bespreking. Laat een paar leerlingen voorlezen wat zij hebben opgeschreven waarbij de andere leerlingen meekijken en –luisteren. Zijn de woorden passend bij het verwonderwerp? Waarom wel of niet? Mist er een belangrijke beschrijving van het uiterlijk? Zou je het onderwerp (voorwerp) kunnen herkennen aan de hand van deze beschrijvingen?

Variatietip Laat de leerlingen in plaats van woorden te verzamelen een nauwgezette tekening maken van hun verwonderwerp. Dat kan op de bovenste helft van het papier. Stimuleer de leerlingen zo gedetailleerd mogelijk te werken. Zo leren ze het onderwerp goed kennen. Laat hen daarna schrijven (stap 4), waarbij ze terug kijken naar het proces van natekenen en het resultaat.

4. Van woordparen naar gedicht

❖ De leerlingen hebben nu twee lijstjes met woorden. Geef hen de opdracht kriskras lijnen te trekken om elk woord in het linker rijtje te verbinden met een woord in het rechterrijtje. Welke combinaties zijn er ontstaan? Deze woordparen zijn de hoofdingrediënten voor het te schrijven gedicht over het verwonderwerp.

❖ Laat leerlingen een eerste versie van hun gedicht schrijven op de onderste helft van het papier. De titel van het gedicht is het verwonderwerp. Qua vorm en lengte zijn de leerlingen vrij maar ga uit van 6 tot 8 regels. Wijs hen er op dat een gedicht niet hoeft te rijmen. Geef eventueel aan dat het gedicht best een beetje mysterieus mag zijn...

Variatietip Laat de leerlingen een heus liefdesgedicht voor het verwonderwerp schrijven, dat ze rechtstreeks aanspreken met 'je' en 'jij'.

5. Uitwisselen en zorgvuldig luisteren

❖ Elke leerling zoekt een medeleerling met wie hij nog niet heeft uitgewisseld. Als er duo's zijn gevormd, lezen de kinderen om de beurt *elkaars* gedicht voor.

- Degene die luistert naar zijn eigen gedicht, bedenkt of hij zo tevreden is. Lopen de zinnen goed? Zijn de woorden goed gekozen? Of wil ik nog iets verbeteren?
- De ander geeft inhoudelijk feedback: wat maakt het gedicht bijzonder? Zorgt het gedicht er voor dat ik me ook verwonder over dit onderwerp? Wat is een leuke, mooie, grappige, goede vondst?

❖ Geef de leerlingen daarna nog even tijd om het gedicht eventueel te verbeteren. Kies een vorm waarin de gedichten gepresenteerd worden. Bijvoorbeeld een muurkrant (de verwondermuur) een boekje of kaartjes met gedichten die in de klas worden opgehangen. Daarvoor moeten de leerlingen hun gedicht *op een ander moment* dus netjes opschrijven of typen.

6. Verwonder je over elkaars gedichten

Afhankelijk van de gekozen presentatievorm lezen de leerlingen elkaars gedichten. Zij kunnen zich nu verwonderen over de dichtkunst van hun klasgenoten.. of gewoon over zichzelf en over elkaar... Vanzelfsprekend geldt daarvoor geen tijdslimiet...

Zwoel en zacht

Een watervalletje van een paar steentjes op elkaar
Laat het water kletterend vallen op een paar keien
Waarna het water geleidelijk naar beneden sijpelt

Het komt dan uit in een bochtig dun riviertje
Sleurt het water zachtjes met de stroming mee
Langs takjes en steentjes vindt het zijn weg

Het riviertje mondt uit in een klein zoet meertje
Achter de bomen in het groen verstopt
Zachtjes hoor je het stromen en druppelen

Dorstig drinken dieren hier gulzig van het water
En rusten uit van een lange, vermoeiende tocht
Op groene kussentjes van mos tegen een boom

Baldijntje Julia Klip (14 jaar), uit de bundel Doe Maar Dicht Maar 2007 (p. 55)

© Anke Herder 2013

Illustratie bij Lesbrieff Kinderen en poëzie 2013-2014 | Het Poëziepaleis | <http://www.poeziepaleis.nl>